

SZERKESZTŐSÉG, KIADÓ HIVATAL ÉS NYOMDA Cluj, Kolozsvár, St. Baron L. Pop (Brassai-utca) 10

Telefon: Szerkesztőség és kiadóhivatal — 977 Zs. N. Sz. — 558

A kéziratok kizárólag a szerkesztőségnek címzendők. Kéziratokat nem adunk vissza

UJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

ELŐFIZETÉS TÁRAK

Romániában	
Egész évre	— 620
Félévre	— 320
Negyedévre	— 170
Egy hónapra	— 60
Egy szám ára, pályaudvaron és vidéken is, 3 lej	
Bukarestben	— 3-50
Csehszlovákiában	
Egy hónapra	— 25 ck
Egy szám	— 1-50 ck

Cluj-Kolozsvár — VI. évfolyam, 173. szám

Igazgató: SZÉKELY BÉLA

5684. Tisri 9. — 1923. szeptember 19 Szerda

A következetlen Anghelescu

Írta Székely Béla

Abban a harcban, melyet az erdélyi zsidóság iskolájáért, a zsidó iskoláért folytat különös megelépetéssel szolgált Anghelescu miniszter ur. Megelépetéssel, sőt valójában leleplezéssel is. Tévedés ne essék: nem a rendeleteit vonta vissza, újabb rendeleteket sem adott ki, hanem egyszerűen — bejelentést tett a minisztertanácsban. Bejelentette... őh nem a kiadott rendeleteit, melyek megvonták a zsidó iskolák héber tananyagát és arra a pedagógiai lehetetlenségre kötelezték a zsidó iskolákat, hogy minden átmenet nélkül az összes osztályokban a tanulók által még el nem sajátított nyelven folyják a tanítás; a szombati iráskötelezettségről sem szólt, sőt arról sem, hogy vasárnap tanítási és tanulni nem lehet, bár a puritán Anglia és a bigott Amerika fogalomma értékelte a „vasárnapi iskolát”. De bejelentette, sőt helyesebben, javasolta a minisztertanács tegnap megtartott ülésén, hogy már a folyó tanévtől kezdve a kisebbségi elemi iskolák első és második osztályában naponként egy, a többi osztályokban naponként két órán át kötelező legyen a román nyelv tanítása. A középiskolában román nyelven tanítandó a földrajz, a történelem és a román alkotmány...

Tehát ezt javasolta Anghelescu miniszter ur s a minisztertanács még nem döntött e javaslat felett, mert előbb alaposabban tanulmányozni akarja e kérdést. Javaslat tehát és minisztertanács még nem is döntött e valóban mérsékelt és alátámasztott előterjesztés felett.

De hát akkor... és ajkunkra toltul az utóbbi hónapok sok kínos, kegyetlenül erőszakos rendeletének minden keserűsége. De hát akkor milyen felhatalmazás alapján adta ki Anghelescu miniszter ur azt a rendelkezését, hogy zsidó iskoláinkban nem lehet, nem szabad héberül tanítani, csak a hivatalosan megállapított óraszám fölül. Milyen erkölcsi alapon kelt az a rendelet, mely elkobozza a korábbi rendeletekkel, párisi szerződésre hivatkozva elismert héber nyelv jogát, amikor legfeljebb három tantárgy tanítása kötelező román nyelven, de ez is csak akkor, ha — a minisztertanács ezt a most előterjesztett javaslatot elfogadja. (Mellesleg: a Tarbutban már első éve óta e tantárgyakon felül a latin nyelv tanítása románul folyik s magát a román nyelvet teljes intenzivitással és elismert eredménnyel tanítják.) És milyen felelősséggel rendelte el a miniszter ur, hogy átmenet se legyen többé, akár a héber, akár a román nyelvű tanítási nyelvhez, amikor ez minden pedagógiai elvvel ellentétben van?

De minek folytassuk. A minisztertanács üléséről kiadott hivatalos jelentés s ebben anghelescu miniszter javaslata megcáfolhatóan bizonyította annak, hogy a zsidó iskolák ellen kiadott rendeletek önkényesek voltak. Jól tudjuk, nem lesz olyan politikai tényező, ki felvesse a politikai felelősség kérdését, sőt igen jól tudjuk, hogy ha felvetődne: milyen könnyű kibujni e politikai felelősség alól. De se parlament, se más tényező nem hozhat felmentő ítéletet az erkölcsi felelősség kérdésében, melyben ezennel gyermekeink szeretetének, tradícióinkhoz való ragaszkodásunknak s a kultúráért, az emberiség haladásáért folytatott harcunk missziós szent jogán elmarasztaljuk Anghelescu miniszter urat. Elmarasztaljuk és fejére olvasunk, hogy önkényesen járt el, amikor olyan ogot kobozott el tőlünk, melyet Románia legmagasabb végrehajtó szerve is csak meggondolással korlátozhat jogos korlátok között. E marasztalásunk ítéletét a minisztertanács hozza meg akkor, amikor — elfogadja a közoktatásiügyi miniszter valóban elfogadható javaslatát.

De akkor legyen következetes a román kormány közoktatásiügyi exponense, — nem ahhoz az Anghelescu miniszterhez, aki azokat az önkényes és sérelmes rendelkezéseket kiadta, de a minisztertanács azon tagjához, aki ezeket a mestani javaslatokat megtette. Mert a kormányfő, ez az utóbbi, a román állam érdekeit a minisztertanács Anghelescuja képviseli, nem az a másik, ki sorra adott ki olyan rendeleteket, melyek kétségbevonhatatlanul a mai iskolás-generáció szellemi nivójának súlyos csökkenéséhez vezetnek. És legyen következetes a román államnak ahhoz a szuverén testületéhez, mely magának vállalta és vállalta azt a párisi egyezményt, mely megadja a kisebbségek jogát saját, teljesjogi, iskoláik fenntartásához. És ne dobja félre azokat a korábbi rendeleteket, melyek éppen az állami rezon kihangsúlyozásával, biztosították a zsidó iskolák jogát a zsidósághoz és a zsidóság jogát a héber nyelvhez.

Es teljes következetességet kérünk, követelünk akkor is, ha a minisztertanács ezt a javaslatot elfogadja. Hajtsák végre teljes szigorúsággal. A zsidó iskolákkal nem lesz baj: azok már végrehajtották, rendelet nélkül is, mint ahogyan nem rendeletre tanulnak gyermekeink románul, de annak felismerésében, hogy minél nagyobb teljességgel tudnunk kell új hazánk nyelvét, meg kell ismerjük annak kulturáját a magunk lelki gazdagodására és boldogulására. Hajtsák végre a javaslatot, ha a minisztertanács elfogadja, de tépjének szét, semmisítsenek meg minden olyan rendelkezést, mely a zsidó iskoláktól elkobozza nyelvünkhez való szent jogunkat és gyermekeinktől elveszi annak lehetőségét, hogy minél teljesebb mértékben szerezzék meg a minél szélesebb körű kulturát. A románait is. Sőt ugyanolyan mértékben, mint a saját kisebbségi kultúránkat. Mert e kettőt nem engedjük egymást letiporni akaró versenyre kelni. Mi nem engedjük, nem Anghelescu miniszter ur, mert mi összhangot akarunk, összegeződé értéket népünk, anyanyelvünk és új hazánk kulturája között, nem pedig harcot. Mert aki a harcot szit ezek között, azt keserűvé teszi azt a jó szándékot, mely a zsidóság kétezer évi galutjának gazdanépeinkkel szembeni lojalitásában mindig megnyilatkozott.

Ne bántsák az iskoláinkat, ne bántsák gyermekeinket! Mi ezért mindazon értékekkel adózunk, melyek népünkben vannak. Rendeletek nélkül is megtanuljuk a román nyelvet. Rendeletek nélkül is bevezetjük iskoláinkban mindazok ismeretek tanítását, melyekre minden jó román honpolgárnak szüksége van, melyeket tudnia kell. De ennek nem lehet az ára, hogy szemernyit is feladjunk azokból a jogainkból, melyet ötezer éven át, a kétezer éves galut szenvedésen át minden, igaz zsidó szülő gyermekének átadott.

Egyik erdélyi zsidó iskola fenntartó testülete ultimátumszerű írásban azt üzent a kormánynak, hogyha nem ismeri el az anyanyelven való tanítás jogát, úgy bezárja iskoláit s a holt tanterem felett tetemre hívja a külföld közvéleményét. Mi szentnek tartjuk az anyanyelv jogát, még akkor is, ha tradíciója alig egy-két évtőltonyi és még szentebbnek azokhoz a tradíciókhoz, nyelvben élő szellemhez való ragaszkodást, mely megett a világtörténelem legrégebb élő népének történelmi elhivatottsága van. De az iskoláinkat be nem zárjuk. Nem jöhet olyan inkvizitórius rendelet, melyre ez a válaszuk. Ha törvény lepcsételi az iskolák ajtaját, akkor pincébe buvunk meg, ott tanítjuk gyermekeinket. Iskola lesz minden családi tüzhely, minden kis megbúvó hely az

égi kékség alatt és éjjeli firmamentum alatt: iskolává magasztosítjuk a mindenséget, de nem áldozzuk fel ősi tradícióinkat, árul nem dobjuk oda szombatunkat.

A mi népünk nyelvén egy szó jelzi az iskolát és a templomot. Aki iskolánk ellen tör: templomunkat szentségteleníti. S tanúságtételre mi nem a külföld politikai hatalmait hívjuk, de isteni próbát kérünk és könyörgünk. Ennek az istenpróbának kétezer éven át mindig volt ereje, hogy megőrizzen bennünket hitünk erejében. Csak azok hulltak el, akik marranusai lettek a zsidóságnak. Akik a zsidóság tradícióit tagadták meg. Akik templomot és iskolát egyaránt elvesztettek.

Van-e a földön nagyobb erő annak az atyai kéznek áldásánál, mely péntek este gyermeke fején nyugszik. Ennek az áldásnak erejében üzenjük szelid szóval és méltó becsüléssel Anghelescu miniszter urnak: legyen elég már e könnyűszívű játékból, mely iskolánk, gyermekeink jövőjét veti kockára. Ne indítson harcos glédába önkényes rendeleteket, amikor a béke és a megértés szava biztos eredmény. Ne kívánja román állampolgárságunk árul, hogy zsidó tradícióinkat e szent, ragaszkodást és kitartást tagadjuk meg. Mert akiket ezen az áron nyer meg: értéktelen hulladéka a zsidóságnak, amit így kap nem veszteség itt és nem nyereség ottan.

Ami tiszta kínálkozásunk záloga: gyermekeink s értékeink: mit számukra megöriztünk és átadunk.

Harc a Ku-Klux-Klan ellen

Az amerikai lakosság nem tűri a faji és felekezeti izgatást

(Newyork, szeptember 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) Nem egyszer adtunk hírt arról a titkos amerikai szervezetről, amely Ku-Klux-Klan néven hosszabb idő óta széleskörű agitációt fejt ki az Egyesült-Államok békéjének és a polgárok közötti harmóniának felborítása érdekében. A mértékadó amerikai körök és a legnagyobb társadalmi szervezetek most elhatározták, hogy nyíltan lépnek fel a Ku-Klux-Klan ellen és koncentrikus támadással fognak végetvetni sötét üzelmeiknek. Ez a gyűlölködő mozgalom eddig ama titokzatosság révén tudott sikereket elérni, amellyel tevékenységét beburkolta. A Ku-Klux-Klan létét az utca romantikájának köszönheti, amely kapvakap az ilyen olesó misztikumok után. A komoly közvélemény eleinte nem tulajdonított nagy jelentőséget a színészi pózok mögé rejtő szervezetnek, de az utóbbi időkben a Ku-Klux-Klan már az aktív cselekvés terére lépett s meg-megújuló kirohanásokat intézett a katolikusok, zsidók és négerek ellen, valóságos terrorizálta a közéletet, halálos ítéleteket hajtottak végre és minden elképzelhető módon veszélyeztették a lakosság igen tekintélyes részének nyugalalmát és biztonságát.

Az utóbbi hetekben azonban Amerika legtöbb városában kiobbant az elégedetlenség e titkos társaság üzelmei ellen. Számos helyen véres demonstrációk voltak és súlyos kimeneteli összeütközések történtek a feldühödött lakosság és a Ku-Klux-Klan emberei között. Spitzburgban egy ilyen demonstráció alkalmával a rendőrségnek fegyvert kellett használnia, mert a munkások számos izgatott meg akartak lincselni. A rendőrség úgy vetett véget a zavargásnak, hogy a Ku-Klux-Klan többszáz tagját összefogdosta és letartóztatta. Sokkal komolyabb volt a demonstráció Port-Amby kikötővárosban, ahol a Ku-Klux-Klan propaganda-mitinget akart tartani. A tömeg megostromolta az épületet, amelyben a titokzatos gyűlést folytatták. Amikor megtudták,

mébe!
ngedélyezett
BC
TNAL
snél 25. — lej

ak at!
תרום לך
jánlatot
ucarest
szerte ismer
תרום לך
AN termelők
legszebb és
d Bordigherai
yarak mellett
l szolgál
alá No. 200.

Pföknizlet:
Egeres
szeszegett
re azonnai
1351
kereskedés
s ladaqyar
at) 1 szám

oda-
dezesek

ENETZ
emü asztalos-
yében olesón
ezhetök be
Cluj
éd-u. 92.

a-Mare
zozy 18. szám

hogy a Ku-Klux-Klan gyűlés résztvevői felvonulást is akarnak tartani a városban, a többzernyi tömeg leirhatatlan izgalom közepette behatolt az épületbe. A rendőrség és tűzoltóság beavatkozása még csak fokozta az izgalmat, a közbiztonság embereire valóságos közpör hullott s amikor a katonaság is kivonult, vad utcai harc keletkezett, amelynél a rendőrség kénytelen volt gázbombákat is használni. A mentők többszáz sebesültnek

A szakszervezeti kongresszus Amszterdamhoz csatlakozott

A kommunista kiküldötteket kizárták a kongresszusról. A szociáldemokraták szakítanak a kommunistákkal. A három irány kritikája. A kongresszus huszonegyezeröttszázhuszonhárom munkás nevében megszavazta az Amszterdamhoz való csatlakozást

(Kolozsvár, szept. 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az országos szakszervezeti kongresszus harmadik napján teljesen megváltozott a tárgyalóterem képe. A kongresszus vezetősége kizárta a kongresszusról a kommunista kiküldötteket és az ellenzékétől megszabadult kongresszus a két napos sorozatos incidensek után ma hozzáfogott a napirendi pontok tárgyalásához.

Dél előtt féltíz órákor a teremörök elhelyezkedtek a Redut nagytermének ajtai előtt és csak a szociáldemokratáknak adtak ki belépőjegyet. Az így kizorult kommunista kiküldöttek egy kisebb csoportja megbeszélést tartott a Redut egyik kisebb termében. A rendőrség a megbeszélés tizenkét résztvevőjét tiltott gyűlés rendezése miatt letartóztatta és a rendőrségre kísérte.

Fluerást kizárják a kongresszusról

A kommunista kiküldöttek kizárása felére apasztotta a delegátusok számát. A ki nem zárt delegátusok teljes rendben helyezkedtek el és nyugodtan várták az ülés megnyitását. Az egyik kommunista kiküldött, Dan, a famunkások titkára, az ellenőrzést kikerülve bejutott a terembe. Fluerás, a szélsőjobboldali szociáldemokraták egyik vezére, észrevette Dant a delegátusok között, durván rátámadt, tetteleg inzultálta és kiutasította a teremből.

Néhány perccel az incidens után Gaidos elnök megnyitja az ülést. A napirend előtt sajnálkozását fejezi ki az incidens fölött, megroja Fluerást viselkedéséért és indítványt tesz a kongresszusra, hogy Fluerást tiltsák el a kongresszuson való részvételtől.

A kongresszus egyhanguan elfogadja az elnök indítványát. Fluerás a határozat értelmében elhagyja a tárgyalótermet.

Miért zárták ki a kommunistákat?

Ezután Gaidos elnök néhány szóban vázolja a kommunisták kizárásának okait.

— A múlt évi szebani kongresszus — kezdi szavait — a szakszervezetek szigorú semlegessége mellett döntött. A mai kongresszust a rendkívüli idők parancsoló szüksége hívta életre. Egy év óta látjuk, hogy a szakszervezetek semlegessége csödbe juttatta a munkásmozgalmat. A vállalt semlegességet a kommunisták nem tartották be. A kommunisták a közös határozatokat nem respektálják, mert nekik kötelességük alávetni magukat a moszkvai rendeleteknek. A kongresszust kötött programmal hívtuk össze, az Amszterdamhoz való csatlakozás megvitatásának programjával. Két nap óta látjuk, hogy a kommunisták mindenáron el akarják szabotálni a kongresszust.

— Mi mindenkinek respektáljuk a szólásjogát, de a szavotázást nem tűrhetjük. Mi nem vagyunk rendőri bizottság, nem is akarunk lenni, de kell eszközt találnunk arra, hogy megmentsük a romániai munkásságot. A kongresszus mai napja új kongresszus, azoknak a kongresszusnak, akik az amszterdami internacionáléhoz való csatlakozáshoz hozzá akarnak szólni. A kommunistákat ki kell zárni, mert hivatalos lapjuk felszólította a delegátusokat, hogy formailag menjenek bele a csatlakozásba, de igyekezzenek megnyerni a szakszervezeteket a maguk céljaira.

Semlegesség — Moszkva — Amszterdam

Gaidos elnök ezután előterjeszti jelentését. A jelentés szerint három útja van a romániai munkásmozgalomnak.

A semlegesek a szakszervezeti autonómiát kívánják fentartani. Ez az álláspont helytelen, mert a politikai árnyalatok minden fogadkozásuk ellenére is beavatkoznak a szakszervezetek belső életébe.

A második út a moszkvai vörös internacionáléhoz való csatlakozás volna. 1920-ban Losowszki, a III. internacionálé egyik vezére még azt

nyújtottak segítyt. A Ku-Klux-Klan tagjai az ablakon menekültek ki az épületből.

A belügyminisztériumhoz az Egyesült-Allamok számos más városából is érkeznek jelentések hasonló zavargásokról. A kormány elhatározta, hogy a titkos szervezetek ellen, amelyek mögött jólmert politikuskok állanak, többek között Ford, az autógyáros, a legenergikusabban fog fellépni s a vezetőket bíróság elé fogja állítani.

írta, hogy bűn volna külön szakszervezeti internacionálét alakítani. Néhány hónap múlva ugyanez a Losowszki megalakítja a moszkvai vörös szakszervezeti internacionálét. A moszkvai szakszervezeti internacionálé a kommunistapárt szülőttje és örökölte szülője minden hibáját. A vörös szakszervezeti internacionálénak egy célja van, tönkretenni minden szervezetet, hogy az orosz kormány ügynekei szabadon haláshassanak a zavarásban.

A jelentés ezután részletesen foglalkozik az oroszországi viszonyokkal. Kiemeli a jelentés, hogy a vörös szakszervezetben a legnagyobb terror alatt tartja a kommunista kisebbség a többséget. A szakszervezeteken belül a dezorganizáció jelei mutatkoznak. 1922 óta, mióta a szakszervezeti kényszer megszűnt, a szakszervezeti tagok száma lepadt 6,700.000-ről 4,500.000-re. Ezek közül hárommillió analfabéta. Ilyen szakszervezetek nem vezethetik a világ munkásságát.

Az amszterdami internacionálé munkássága

A jelentés ezután rátér az amszterdami internacionálé munkásságának ismertetésére. 1919-ben az amszterdami internacionálé kongresszusán tizenhat állam munkásságának képviselői leszögezték, hogy az internacionálé végcélja a kapitalista termelési rendszer megszüntetése. A reformok nem jelentik a célról való lemondást. Ugyanezen a konferencián határozták el, hogy a munkásság vigyáznia fog, nehogy a népszövetség a nemzetközi reakció fészkevé alakuljon át. Az amszterdami internacionálé ezért olyan hatalomra törekszik, hogy ellenőrző szerve lehessen a népszövetségnek. Az amszterdami internacionálé kemény harcot vívott a munkásfront egységéért, de a moszkvai taktikáján mindannyiszor megtört a kísérlet.

Hogy az amszterdami internacionálé munkásságát nem kísérte teljes siker, annak a kommunisták aknamunkája az oka, akiknek propagandája szétszakította a munkásságot. Ezért nem tudta a munkásság megakadályozni a Ruhr-megszállást, ezért nem sikerült a Magyarország elleni bojkott és ezért nem tudta a világ munkássága megakadályozni a Lengyelországnak szóló unió szállítását.

Az amszterdami internacionálé azt vallja, hogy az orosz szovjetköztársaság bukása a demokrácia tragédiája lenne. Az oroszországi rendszert nem szabad megbuktatni, de nem is kell megbuktatni, mert a szovjetrendszer lassan demokratizálódni fog.

Az amszterdami internacionálé, dacára azoknak a vádaknak, amelyekkel a kommunisták illetik, igen sokat tett az éhező Oroszországért és minden segítő akcióból kivette a részét. A romániai munkásságnak be kell kapcsolódnia a nemzetközi munkásmozgomba, ezt pedig csak az amszterdami internacionálé révén érheti el.

Egyoldalú vita

A jelentés felolvasása után vitára került a sor. A vita teljesen egyoldalú volt, mert a kommunisták kizárása következtében nem volt ellenzék. A szónokok a csatlakozás kimondását sürgetik.

Hoffer szaktanácsi titkár a kommunisták ellen szól. Megállapítja, hogy minden egység, addig míg a kommunistákat a moszkvai huszonegy pont irányítja, csak papirosegység.

Szabó József és György Antal Moszkva illetéktelen beavatkozása ellen szólnak. Gaidos elnök véleménye szerint a kommunista agitáció a reakciót erősítette meg. Fascizmus azokban az országokban van, amelyekben a kommunista agitáció megosztotta a munkásság erejét.

Lázár Maglas, a galaci kikötőmunkások szaktanácsi titkára számokkal illusztrálja a kommunista agitáció káros hatását.

— A kommunisták — mondja — nem akarnak szervezeteket kiépíteni, csak befolyáshoz akarnak

jutni a szervezetekben. A felelősséget a kommunista vezetők nem akarják viselni. Ennek köszönhető, hogy a regát kétszázézer ipari munkásból, akik között élénk kommunista agitáció dolgozik, alig háromszáz szakszervezeti tag van, míg a tizenkétezer dokkmunkás közül, akiknek csak szociáldemokrata szervezetei vannak, négyezeröttszáz tagja a szakszervezeteknek. A kommunisták mesterségesen akarják lezülleszteni a szakszervezeteket, mert azt hiszik, hogy minél inkább elszegényedik a munkásosztály, annál könnyebben tudják majd megnyerni forradalmi céljaiknak.

A vita közben az elnök indítványára kiküldik a jelölő bizottságot. A jelölő bizottságba minden szakma két-két tagot delegált. Ezután megéjtik a szavazást és az elnök délután négy óráig az ülést felfüggeszti.

Egyhangulag Amszterdam mellett

Délután négy órákor Gaidos elnök felolvassa a szavazás eredményét. Eszerint a delegátusok 28,423 munkás nevében egyhangulag Amszterdamhoz való csatlakozás mellett adták le szavazataikat. A kizárt delegátusokkal együtt a kongresszus eredetileg ötvenkétezer munkást képviselt. A szavazás kihirdetését a kongresszus óriási lelkesedéssel vette tudomásul.

Az elfogadott határozati javaslat szerint a csatlakozást azonnal végre kell hajtani és a romániai szaktanács kötelezi magát arra, hogy az amszterdami iroda minden határozatát végrehajtja.

A kongresszus kötelezte a szakszervezeteket arra, hogy a szervezeteikhez tartozó munkásokat világosítsák fel az amszterdami internacionálé céljáról és tevékenységéről, hogy a romániai munkásság egységfrontjára kiépülhessen.

Sassenbach, az amszterdami nemzetközi szakszervezet titkára ezután hosszabb beszédben ismerteti az amszterdami internacionálé szervezetét és megvilágítja az európai politikai helyzetet. Sassenbach nagyhatású beszédét a kongresszus vezetősége magyarul és románul is tolmácsolta.

Több módosítás után a kongresszus megválasztotta a szaktanács tagjaivá: Bartalis, Szöcs, Buciuman, Fluerás, Hoffer Géza, Gaidos, Mihailcean, Damjan, Magyarai, Gavron, Ujhelyi delegátusokat, azonkívül hét póttagot.

Leszállított
árak!

HARISNYA,
KEZTYŰ ÉS
KÖTÖTTÁRU
KÜLÖN-
LEGESSÉGEK
EREDETI
GYÁRI ARBAN
ÁRUSITTAT-
NAK

BLATT

Leszállított
árak!

KÖTÖTT-
SZÖVÖTT
ÁRUHÁZA
CLUJ
KOLOZSVÁR
FÖTÉR 13.
SZÁM
ALATT

Allami tisztviselőknek külön engedmény!

Központi Télikert Bar

Uj tagok!

Uj táncok!

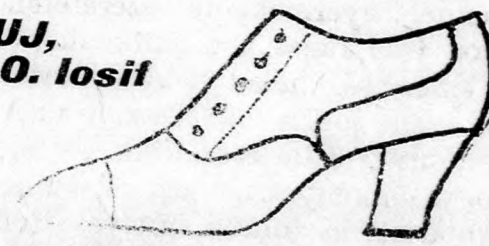
Uj műsor!

Asztalok előre lefoglalhatók Telefonszám: 6-08

RÓTH cipész

CLUJ,
Str. St. O. Iosif

volt
Szép-
utca

~ Snóderoljunk az ünnepeken a Thóra előtt a Keren Kajemetre! ~

A bukovi

(Bukares)

Tegnap mi
Jonel mini
utjáról, Sv
elnöknél te
tapasztalata
valuta jóva
mániában s

Azutá
jelentést tá
tábornok k
inspekciós

Flore
tette a cse
azt kéri,
tásban

a román
kötelez

Florescu m
tertanács e
marad az a
vénykezési
kizárólag a
ságszolgált

Brati
minisztéria
költségveté
parlament
nesse. A m
a király n
megnyitása

Azutá
niszter bes
A miniszte
évtől kezd

a kisebb

~~~~~

A berlini s

(Páris)

jától.) Rö
tuk, hogy
pen beszé
szerűen ha
ellen. A d
a követke

— K
mert mi
holnap
örködnünk
országokba
repülőgépe
készen ál
vitéz és h
kreditálják

— N
elegett te

módjáb

miáltal ne
szágnak is
minden tá
ismét elfo

a garancia
semmi gy
kezünkbe
adunk ki,
zettségeit

Berl
széde

A francia
magyaráz
teni magá
terrel küs
birodalmi
előtt fog

A n
caré intra
ajánlja a
a Ruhr-
Vorwärts
kijelentése
tételi bizo
tudvalevő

Montagsp

Poinca

Németors

A tannyelv kérdése a minisztertanácson

A bukovinai törvényszékeken is csak románul lehet tárgyalni. Napi két órán keresztül kell a román nyelvet az elemi iskolákban tanítani

(Bukarest, szept. 18. Az Uj Kelet tudósítójától.)
Tegnap minisztertanács volt, amelyen Bratianu Jonel miniszterelnök beszámolt csehszlovákiai utjáról, Svehla miniszterelnöknél és Masaryk elnöknel tett látogatásáról, valamint külföldi tapasztalatairól. Megállapította, hogy bár a cseh valuta jóval magasabb, az élet mindemellett Romániában sokkal könnyebb.

Azután az egyes szakminiszterek tettek jelentést tárcájuk körébe vágó ügyekről. Mosoiu tábornok közlekedésügyi miniszter beszámolt inspekciós körútjáról.

Florescu igazságügyi miniszter előterjesztette a csernovitzi ügyvédek kérését, amelyben azt kéri, hogy a bukovinai igazságszolgáltatásban

a román nyelv kizárólagos használatának kötelezettségét egy évvel halasszák el.

Florescu miniszter előterjesztése után a minisztertanács elutasította a kérést és így érvényben marad az a rendelet, amely szerint a jelen törvénykezési év megkezdésével Bukovinában is kizárólag a román nyelv használható az igazságszolgáltatásban.

Bratianu Vintila pénzügyminiszter kérte minisztertanácsot, készítsék el sürgősen tárcájuk költségvetését, hogy az egész költségvetést a parlament megnyitja után azonnal beterjesztse. A minisztertanács tudomásul vette, hogy a király nem utazik el a temesvári mintavásár megnyitására.

Azután Anghelescu közoktatásügyi miniszter beszámolt a kisebbségi iskolák ügyéről. A miniszter javasolta, hogy már a folyó tanévtől kezdve

a kisebbségi elemi iskolák első és má-

sodik osztályában naponként egy, a többi osztályokban naponként két órán át kötelező legyen a román nyelv tanítása.

A középiskolákban román nyelven tanítandó a földrajz, történelem és román alkotmány.

— Ami a szerzetesi iskolákat illeti — mondotta a miniszter —, ezek ugyan felekezeti jellegűek, de az irredentizmus fészkei és ezért javasolja, hogy már az első osztályban az előadás nyelve román legyen és csak párhuzamosan tanítsanak az iskola eddigi nyelvén.

A minisztertanács ebben a kérdésben még nem döntött végleg és a mai minisztertanácson fog határozni.

A kormány Georgehe Lázár születésének századik évfordulója megünneplését szeptember 29. és 30-ikára tűzte ki Avrigba.

Az erdélyi magyar egyházak küldöttség Majláth püspök vezetésével a tegnapi minisztertanács után megjelent Anghelescu közoktatásügyi miniszternél és kérte, hogy a román nyelvnek a felekezeti iskolákba való bevezetését halasszák el egy évvel, mert nincs elegendő románul tanító tanszemélyzetük. A miniszter ígéretet tett, hogy

jóakarattal fogja a kérdést tanulmányozni, azonban azt hiszi, hogy a küldöttség által felhozott indokok a jövő évben is fenn fognak fogyni. A küldöttséget ma fogadja Bratianu miniszterelnök is.

A lapok újból a kormányban előálló változásokról írnak. Hír szerint a tegnapi minisztertanács foglalkozott ezzel a kérdéssel és nincs kizárva, hogy már a hét folyamán be is következne a régóta jósolt miniszteri tárcacsere.

Nem szakadnak meg a francia-német tárgyalások

A berlini sajtó szerint Poincaré harcias beszéde Baldwinak szólt. Stresemann rövidesen válaszolni fog

(Páris, szept. 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) Rövid jelentés alapján tegnap már megírjuk, hogy Poincaré egy szoborleplezési ünnepen beszédet mondott, amelyben meglepetés-szerűen harcias kijelentéseket tett Németország ellen. A dun-sur-meusei beszéd újabb részletei a következők:

— Követelnünk kell a teljes jóvátételt, mert mi a mai verebet nem adjuk oda a holnapi tuzokért. De biztonságunk fölött is örködnünk kell. Németország odahaza és más országokban tömegesen gyártja az ágyukat és repülőgépeket, hogy egy-két év múlva bosszúra készen álljon velünk szemben. A németek vitéz és hű fekete csapatainkat állandóan diszkreditálják a világ előtt.

— Németországnak, ha kötelezettségeinek elegett tett,

módjában van fölvétetni magát a népszö-

vetségbe, miáltal nemcsak Franciaország, de Németországnak is kölcsönösen biztosíthatnák egymást minden támadás ellen. De ha Németországot ismét elfogná a katonai készség ingere, akkor a garanciális szerződésnek Franciaországra nézve semmi gyakorlati értéke nem volna. Ezért kell kezünkbe tartanunk a zálogokat, amiket nem adunk ki, amíg Németország jóvátételi kötelezettségeit nem teljesítette.

Berlin politikai köreiből Poincaré beszéde

nagy megütközést keltett.

A francia miniszterelnök magatartását azzal magyarázzák, hogy erős pozíciót akart teremteni magának a Baldwin angol külügyminiszterrel küszöbönálló tárgyalásokon. Stresemann birodalmi kancellár a külföldi lapok tudósítói előtt fog a napokban Poincarének válaszolni.

A német sajtó természetesen elítéli Poincaré intranzigens nyilatkozatait ennek, dacára ajánlja a kormánynak, folytassa erőfeszítéseit a Ruhr-vidék felszabadítása érdekében. A „Vorwärts“ kiemeli, Poincaré egyetlen pozitív kijelentése az, hogy a jóvátételi ügyet a jóvátételi bizottság intézze, amelyben a franciák tudvalevőleg többségben vannak. A „Berliner Montagspost“ szerint

Poincaré beszéde nem teszi tehetetlenné a tárgyalások folytatását.

Németország megvárja Poincaré és Baldwin

tanácskozásainak eredményét s csak azután válaszol a dun-sur-meusei beszédre.

A német néppárt birodalmi bizottsága Stresemann fejtegetései és Poincaré vasárnapi beszéde után kijelentette, hogy a párt zárt sorokban áll a kancellár politikája mögött és korlátlanul megbizik benne.

Páris, szept. 18. Poincaré és Baldwin találkozója túlnő az udvariassági látogatás keretein, mert Poincaré az angol miniszterelnök előtt ki fogja fejteni nézetét a jóvátétel és a szövetségesek adósságaira vonatkozó jelenleg komoly kérdésekben.

Cionista regény

Nem mi írjuk le ezt az irodalmi meghatározást; a „Bécsi Magyar Ujság“-ban találkozzunk vele; Németh Andor jegyzi le kritikának szánt írásában. A kritikus ezuttal nem írkkal találta magát szemben, hanem a könyvek, sőt kihangsúlyozottan szinte: a kiadók egy fajtájával, mely számára szokatlan és érthetetlen kapcsolatokat tart fenn. Az író és a könyvet a kiadón át a cionizmus kapcsolja össze; ez az a különös összetartozás, mely szerint három irányban degradál: az író, a könyv (mint piaci produktum) és a kadó irányában.

A kritikus degradálni akar ennek eszközül választotta a bélyegyet: cionista regény. De bennünket éppen a negyedik: a cionizmus szempontjából érdekel e meghatározás, mert a mi kérdésünk nem a kritikusé, ki az irodalmi alkotás egy irányát jelzi így, de a zsidóé, ki kétezer éves gettóérzékenységével figyelmeztet: milyen irás az, mellyel zsidósága, ezuttal cionista volta degradálódik.

A kritikus mestersége könnyű, ezuttal könnyű és könnyelmű is. Megjelenik egy könyv, amelynek főszereplője minden flauberti vonatkozás nélkül: Avram a bibliai hős. Irhatná tehát azt: zsidó regény; s ezuttal már könnyű az átmenet: amikor a zsidóság olyan öntudatos, hogy irodalmi formát keres és talál, akkor cionista regény is, mert hiszen a — magával és másokkal szemben — következetes zsidó: cionista.

De lehet-e, van-e regény „cionista“ abban az értelemben, ahogyan most a kritikus megjegyezte. Ha magával a könyvvel — Sas László: „Isten lábánál“ regényéről van szó — akarnánk bizonyítani, akkor ad librum könnyű lenne a cáfolás.

Ime egy regény, melyet annyira zsidónak éreznek, hogy már cionistának is, amely ennek dacára, vagy talán ép ezért, nem a zsidóság történelmi, hanem világnézeti regénye. És itt a nagy differencia. Más népek multjából az írók történelmi regényt írnak, a műfaj minden iskolás malasztjával és osztályos terdülésével. E cionistának jelzett regény hőse azonban nem a történelem, sőt nem is a bibliai történelem alakja, de megszemélyesítője, töményítője annak a monoteista világnézethez, melynek a zsidóság nem történelmi, de etikai reprezentációja. A történelmi távlat nem a bibliai történelembe szűkül össze, de kitágul a világegyetem mindenségébe, melyet nemcsak észak, kelet, dél, nyugat irányában jeles, de az idők végtelenségének multba néző és jövőbe világító teljességében is.

Ez azonban e könyvre vonatkozik. És vona tkozik minden olyan zsidó, vagy ha úgy tetszik — büszkén vállaljuk — cionista regényre, mely szab-lyás hősök helyett világnézetek sűrűségét adja. Próbálták mások, másképpen is. Két zsidó író, egy „német“ és egy „magyar“, kereste lelki útját zsidó regényen át. Wassermann — „Mein Weg als Deutscher und Jude“ könyvében tesz önvallo-mást és Biró Lajos — „A zsidók útja“ éppen a BMU. közben megszünt testvérlelapjában, a „Jövő“-ben jelent meg, — szinte egyazon harcot vívják s mikor zsidó regényt írnak — „Die Juden von Zirndorf“ és a „Bazini zsidók“ — akkor is világnézeti elmélyedés, tisztulás és magasztosodás a hős martíromos útja, nem pedig babér és diadal-szekér.

És amikor Stefan Zweig „zsidó“ drámát ír, a „Jeremiás“-t, — mert a teljességben a miénk ez és teljességben zsidó — a próféta ott se legondás alak, de itt is és mindenütt világnézeti: itt a béke, a testvéresülés világnézete. Talán írhatnók ezt: zsidó regény helyett a zsidóság misz-sziójának regénye. De ha így van, ezt sem határo-lják azok a „nemzeti“ keretek, melyek minden más európai nép irodalmában történelmi hősök életét összefogták. A zsidóság miszsiója a „messia-nizmus“, minden korlátok lerombolója ember és ember, nép és nép, oroszlanok és bárányok között. Nem zsidónézet, de világnézet, mely mindent magába foglal.

Nem cionista regény tehát, mert a zsidóság-nak nincs nemzeti regénye. S amikor a zsidóság mozgalma a cionizmusban a „nemzeti“ jelleget nyerte, akkor a cionizmust teszi világnézeté és átlépi azokat a határokat, melyeket éppen hősi époszok, történelmi regények állapítottak meg nemzeti irodalmak részére.

Degradálásnak szánta a cionista regény jel-zőjét a zsidó ügyünket mindig nyílt szemmel és jó szándékokkal néző „Bécsi Magyar Ujság“-nak e kritikája. És — akarata ellenére talán — ép az ellenkezőjének megállapítására vezetett. Arra, hogy a zsidó regény — nem kell hogy szóljunk itt azokról az irányokról, melyek milliójuk után zsi-dók —, sőt a szerinte „cionista“ regény vilá-g-nézeti regény, tehát a legmagasabb értékeket rep-rezentálni akaró irodalmi alkotás, melyet tehát nemcsak bármilyen politika irány-jelzése, de még a történelmi mítosz se köt meg szárnyalásában.

Ez tehát a „zsidó“ és az a „cionista“ regény. Ha más volna, akkor nem lehetne zsidó és nem lehetne cionista. Lenne regény, — zsidó hősrel, zsidó miljövel, jó vagy rossz, — melynek azonban a zsidóság szelleméhez, a cionizmus messianiz-musba ivelő világnézetéhez köze nincsen . . .

S. B.

Ujabb földrengés Japánban

Tokio, szeptember 18. A japán parlament októberben rendkívüli ülészsakra ül össze, hogy a főváros újjáépítésének költségeit meg-szavazza. A tengerészeti minisztérium a kikötők kárát ötvenmillió yenre becsüli. Tokio és Yoko-hama felépítéséig Nagoya lesz a legjelenté-kenyebb japán kikötő. Az utolsó huszonnégy órában Japán egyes részeiben több földrengést észleltek.

Letartóztatták a volt spanyol kormány tagjait

Páris, szept. 18. A franciaországi Haute Pyrenée megyébe érkező spanyolországiak se-rint a volt madridi kormány minisztereit le-tartóztatták.

Berthelot tábornok erdélyi birtokán.

Bukarestből jelentik: Berthelot tábornok 21-én Temesvárra érkezik, onnan hunyadmegyei bir-tokára utazik, melyet Románia ajándékozott a francia generálisnak. Berthelot Bukarestet is meglátogatja.

Románia legnagyobb szélhámosa megszökött a kolozsvári rendőrségtől

(Kolozsvár, szeptember 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) Egy nemzetközi betörő titokzatos szökése tartja izgalomban a kolozsvári rendőrséget, mely szombaton délelőtt távirati értesítést kapott Bukarestből, hogy Románia leghíresebb szélhámosa, Bakots József, a Kolozsvár felé induló gyorsvonatra szállott fel a bukaresti állomáson. A távirati jelentés alapján a kolozsvári rendőrség detektíveket küldött ki az állomáshoz, akik átvizsgálták a vonatot és észrevették, hogy a régen körözött betörő egy másodosztályú kocsiából szállt ki s egy bérkocsiban a Biasini-szállodába hajtat. Azonnal értesítették Ilea detektívönköt, aki három detektív kíséretében a szállodába ment. Bakots röviddel a detektívek megérkezése után jelent meg a szállodában, ahol az egyesszámú szobát bérelte ki Pántos István néven. A fiatal ember hatalmas csomagokkal érkezett meg, amelyeket a portászsobában helyeztet el. A szállodai megbízottnak gyanús volt a fiatal ember viselkedése és ércitíteni akarta érkezéséről a rendőrséget. Természetesen erre nem volt szükség, mert a rendőrség emberei egy másik szállodai szobában elrejtőzve várták a fejleményeket.

Néhány pillanat múlva az ál-Pántos ismét megjelent a portászsobában és Stern Dezső szállodai tisztviselőhöz fordulva kijelentette, hogy rendkívül finom selyme van eladó, amelyre vevőt keres. Hetven lejért hajlandó adni a selyem méterét. Stern szívesen elfogadta az ajánlatot, mire Pántos az állomáshoz indult, hogy az ott lévő selymet elhozza. Ilea detektívönk követte a betörőt, aki a Layda-cukrászdába ment, ahol ismert kolozsvári kereskedőkkel kezdett tárgyalásokat nagymennyiségű selyem, posztó és vászon szállításáról.

Ilea detektívönk, aki erre az alkalomra álszakált és parókat vett magára, a szomszéd asztalnál kihallgatta a fiatal ember beszélgetését, aki ekkor egy bukaresti cég megbízottnak adta ki magát. Mikor a fiatal ember elindult a cukrászdából, a detektívönk a Központi-szálloda előtt igazolásra szólította. A fiatal ember természetesen tiltakozott az ismeretlen ur alkalmatlankodása ellen, mire az öreg ur levette a parókat és az álszakált és Bakots rémülten ismerte fel benne a detektívönköt. Ki akarta szakítani magát kezei közül, de nem sikerült. Ekkor 2400 lejjel meg akarta vesztegetni Ilea-t, aki szívesen elfogadta a pénzt, majd kocsira ültette az állítólagos Pántost és a rendőrségre hajtattott vele.

A letartóztatott szélhámost megláncolva vitték a rendőrségi cellába, majd megindították a nyomozást bűnlajstromának összeállítására végett. Ilea detektívönk lefoglalta a szállodában és az állomáson talált selymet, amelyet a betörő egy bukaresti cégtől csalt ki, majd kolozsvári szereplésére akart fényt deríteni. Erre azonban nem kerülhetett sor, mert a veszedelmes betörő tegnap este megszökött a rendőrségi fogházból. A rendőrség emberei még este nyolc órakor megvizsgálták a foglyot, megállapították, hogy a bilincseiből semmiestire sem szabadulhat ki s a fogház ajtaját is gondosan elzárták. Bakots azonban ismeretlen módon kihuzta kezét a bilincsekből, majd lábait is szabddá tette és a rendőrségi cella egy kitört ablakán kimászott a rendőrség udvarára s a háztetőn keresztül elmenekült. Mire a rendőrség emberei észrevették a szökést, Bakotsnak már csak hült helyét találták.

Ha művészi kivitelű **fa** **vas** **butort** **réz**

zkar venni, ne sajnálja az utat **Marosvásárhelyre** és tekintse meg a **SZÉKELY ÉS RÉTI** ERDÉLYRÉSZI BUTORGYÁR RÉSZV.-TÁRS. butortermeit Asztalok furnírszükségeiteket legolcsóbban itt szerzhetik be

Valutát és Devizát

a legolcsóbban ad, a legmagosabb áron vesz a **Kereskedelmi Hitelintézet** Kolozsvár, Fűtér 20. Telefon 40 és 229

Transzjordánia arab törzsei fellázadtak Abdullah emir ellen

A felkelők elégedetlenek az uralkodócsalád európai életmódja miatt

(Jeruzsálem, szeptember 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) A transzjordániai arab tisztek között már régebbi idő óta elégedetlenség támadt. Az elégedetlenek a következő hat követelést terjesztették Abdullah emir elé:

A népképviselőt azonnali összehívása, az idegenek kiutasítása, a fontos hivatalokat át kell adni benszületteknek, a fizetések csökkentése, a sejkék részére történő fizetések beszüntetése és végül a fellahok vagyonadójának elengedése

visszamenőleg 1918-ig. Az elégedetlenek különösen rosszalják, hogy Abdullah és fiai európai életet élnek és elhanyagolják a mohamedán vallás parancsait.

Londoni távirat szerint az elégedetlenség felkelésben tört ki, mert az angolbarát Abdullah egyes pontokat nem akart elfogadni. Más verzió szerint a mozgalom Herbert Sámuel kormányzó ellen irányult, aki az elégedetlenek szerint tulsok zsidót engedett be Palesztinába.

Olaszország elégtelen a görög ügy elintézésével

Az egész sajtó Anglia ellen fordult Fiume szimpatikus fogadta az új kormányzót

(Róma, szeptember 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) Míg a népszövetség nagy elégtelenséggel fogadta az olasz-görög konfliktus békés megoldását, az egész olaszországi sajtó csalódottan fordult Anglia ellen, mert a brit nyomásra kényszerült Olaszország Korfu kiürítését megígérni. Mussolini lapja, a „Popolo d'Italia” vezércikkben megállapítja, hogy

a hagyományos angol-olasz barátság veszélybe jutott,

mert Anglia a Földközi-tengeren Görögország mögé helyezte Olaszországot. Hasonlóképpen panaszkodnak a „Secolo” és „Corriere della Sera” a népszövetségre és Angliára.

A nagykövetek tanácsa által megállapított görög flottatisztlagást fogadó Cavour és Julius Cezar olasz csatahajók egy torpedóuzó flottilla kíséretében

elindultak a görög vizekre.

— Zsidó küldöttség a közoktatásügyi miniszternél. Hétfőn, szeptember 17-én küldöttség tiszeltelt Anghelescu közoktatásügyi miniszternél az utolsó iskolarendelekek ügyében, amelyek súlyosan sértik a zsidóság vallási érzületét. A küldöttség a következő tagokból állott: Glasner Akiba főrabbi, Adler Sámuel hitközségi elnök, Tischler Mór, Fuchs Benjamin nagyváradi főrabbi, Freund váradi iskolaszéki elnök, Kohn Dávid, Klein Nehemiás (Dés), Sperber rabbi (Brassó), Stern Lipót (Brassó), Grosz (Nagykároly) és az ortodox központi iroda megbízásából Krausz titkár. A miniszter egy óra hosszat tárgyalta a küldöttség tagjaival, akik meggyőzték a minisztert a szombati iráskötelezettség tarthatatlanságáról. Később Jonescu kultuszminiszteri vezérigazgatót keresték fel, aki megígérte, hogy a zsidó felekezet ügyeit ugyanazzal a méltányossággal és megértéssel fogja elbírálni, mint más felekezetét és kilátásba helyezte, hogy a felekezeti iskolák ügyében a közoktatásügyi minisztériumhoz támogatást felterjesztést intéz. A küldöttség azzal a benyomással jött vissza Bukarestből, hogy az iskola-ügyet a legilletékesebb helyen kedvezően fogják elintézni. A küldöttség a bukaresti metropolitánánál is tiszeltelt.

Uj bérkocsitarifa. Kolozsvár város tanácsa a következő bérkocsidíjakat állapította meg. A) Egylovas kocsirészére: 1. nyáron 6—20 óráig, télen 7—19 óráig, két órai pihenéssel, egész napra 300 lej; 2. félnapra 6—12 vagy 13—18 óráig egy órai pihenéssel 150 lej; 3. óránként 40 lej; 4. háromnegyed órára 30 lej; 5. félóra 20 lej; 6. minden további egynegyed óra 10 lej; 7. A vasúthoz vagy a vasutól a nappali órákban egy félórával a vonatérkezés és vonatindulás előtt 20 lej; a félórát meghaladó idő után külön kell fizetni az óradíjak tarifája arányában; 8. színházhoz, hangversenyekre, bálókba, a Rákóczi-utí villák 16-ik számáig, vagy a Dónát-utig, visszatérés nélkül, a javítóintézetig, 10 perces várakozással 20 lej; 9. a Renner-börgyárig vagy a Nádas-fürdőtől 10 pernyi várakozási idővel; a vasúti rak-tárakig, a vasúti műhelyig, utóbbinál visszatéréssel, 10 perces várakozási idővel 30 lej; 10. a Pasteur-intézetig és a Házsongárdi villáig, a Juneas-gyárig, a Berkes-villáig és a Brétfü alatt levő villáig oda és vissza 10 perces várakozási idővel 40 lej; 11. temetéseknel a háztól a temetőig és vissza 60 lej; 12. menyegzőnél 90 lej; 13. Ha a kocsit a vasúti állomástól veszik igénybe, a már említett díjakon kívül még 10 lej többlet jár. B) Kétlovas kocsidíjai: Egy egész napra nyáron 22—4 óráig és télen 21—5 óráig, két órai pihenéssel 450 lej. Fél napra 6—12 vagy 13—18 óráig egy órai pihenéssel 225 lej. Egy órára 60 lej, háromnegyed

Francia részről a Jeanne d'Arc, angol részről pedig a Hood nevű hadihajók vesznek részt a phaleroni tisztlagásban, míg görög részről az Averoff csatahajó, valamint a Lemnos, Litimios és Kalkis nevű cirkálók, melyek főbőrökra olasz lobogót kötelesek felhuzni, alája pedig francia és angol zászlót.

Róma, szept. 18. Az olasz tisztek meggyilkolása ügyében kiküldött bizottság Brindisiből ma Santa Quarantába utazott.

Fiume, szept. 18. Giardino tábornokot, Fiume új kormányzóját — mint az olasz Stefani-ügynökség jelenti — megérkezésekor nagy embertömeg fogadta lelkes tüntetéssel. Az új kormányzó a fogadtatására megjelent néphez beszédet intézett, amelyben nyugalomra s arra intette a lakosságot, hogy legyen bizalommal az olasz kormány intézkedéseivel.

órára 50 lej, télóra 38 lej, egy negyedóra 15 lej. A vasúthoz vagy vasutól 30 lej, az egylovas kocsinál a 8-ik pont alatt említett, helyek és módok szerint 30 lej, a 9-ik pont alatti esetben 45 lej, a 10 pont alattiánál 50 lej, menyegzőknél 120 lej, temetéseknel 90 lej. A vasutól igénybevett kocsinál 15 lej pótlék jár. C) A 21 és 6 óra közötti időre a díjak 50 százalékkal magasabbak. Egyidejűleg értesítették a közönséget az alábbiakról: 1. Egylovas kocsira csak három, kétlovasra ötven szállhatnak fel. A 12. éven aluliak ketten számítanak egy-egy személyt. 2. Az utas a kocsiallomásokon akármelyik bérkocsit választhatja magának, a bérkocsis nem ajánkozhatik. 3. A kocsit belsejébe el nem helyezhető podgyászok után 5 lej fizetendő, vassal, rézzel erősített podgyászokat nem lehet a kocsit belsejébe elhelyezni. 4. A bérkocsis üres kocsival való visszatérése fejébe nem követhet díjazást. 5. Az egylovas bérkocsis nem követhet a városban kívül, a Trefort-utcában, a klinikai kápolnán, a Kört-utcában a 22. házáson túl hajtani, továbbá a Kővári-telepen csak az Uj-utcaig, a Brétfüben a szőlőknél a Berkes-villáig követhet hajtani. 6. A tarifában megállapított díjnál többet kívánni tilos. 7. A bérkocsis köteles figyelmeztetni az utast, hogy a megrendelő könyvecskébe jegyezze be a megrendelést, mivel csak ebben az esetben lesz kötelező. 8. Nem szabad a bérkocsisnak ragályos betegeket, részvegeket, halottakat szállítania és nem használhat törött ablaku kocsit.

— Kedvezmény a cseh egyetemre iratkozó diákoknak. Berlinből jelentik: Az itteni csehszlovák konzulátus megkeresést intézett a Weltverband Jüdischer Hochschulen zsidó diákok világszövetségéhez, hogy szeptember 20-áig állítsa össze azoknak a zsidó főiskolai hallgatóknak névsorát, akik külföldről Csehszlovákiába akarnak utazni tanulmányaik folytatására. Ennek a névsornak az a célja, hogy a külföldi zsidó diákok beutazását megkönnyítse. Az átirat megjegyzi, hogy csak azok a diákok kapnak vizum- és más kedvezményt, akik ebben a listában szerepelnek. A jelentkezéshez a következő adatok szükségesek: teljes név, a születés éve és helye, lakhely és pontos cím, illetőség, a szemeszterek száma, a fakultás és a főiskola melyben a jelentkező eddigi tanulmányait végezte. Valószínű, hogy a csehszlovák köztársaság a jelentkezési határidőt meg fogja hosszabbítani, azok tehát, akik eddig még nem vették fel magukat a névjegyzékbe, forduljanak a Weltverband Jüdischer Hochschulen-hez, (Wien, IX. Zimmermannplatz 8.) mely a kérvények eredményéről értesíteni fogja az érdekelteket.

HI

Az Uj Kelet az egyetem napilapja.

Az Uj Kelet cikkeinek utjelölésével engedjük Előfizetési árak: Egy hó félre 320 lei, egy Felelős szerkesztő: Marti Óromániában és külföldön Rador Publicitate (hirdetési iroda ves

— Nem kell középiskolai tanulóknak A közoktatásügyi miniszter közoktatásban az egyenkezt hatályon kívül hogy nem kötelező a egyenruhaviselés.

— Felrobbant lacban. Bukarestből je más melletti Vezuv-utó raktár felrobbant. A rőtüz támadt, amely több igen jelentékeny.

— A jasszi mezkarestből jelentik: A ipari kiállítás ünnepé 27-én lesz. Az állatkia fog tartani.

— Marconi fa Marconi, a világhírű fe milánói fascista szervez

— A nagyvár Bukarestből jelenti a „Universul” toglalkozik ségének a közoktatás memorandumával, ame formájában kéri a min nyelv bevezetésére von hogyha kérésük vissza iskoláikat és a külföldi

Felhívás a Ker bereihez és barátai bizalmiemberei és barát doskodjanak helysegeik templomi és imaházi k a Keren Kajemet javár hogy Szukkot-chalam Kajemet-perselyek, a p értesítése után, pontosan doskodjanak róla, hogy és imaházakban az ün Semini-aceret és Szin előtt a Keren Kajemet szegeket snoderoljanak.

A snoderolt össze beinkasszálatni és a sn perselyekből és netán jemetre befolyt összeget kapcsán vagy postautalv küldeni, vagy a Banca S. A. Sucursala Cluj-nál cimen vezetett folyozár A küldött összeg vány szelvényén is rő pontos kezelhetőség érd ből mindig elkülönít Jiszrael Erdélyrészi Ir Ferdinand 42.

— Zsidóellenes A Jewish Correspond Anguszth hónap utols természetü antiszemita polisz városában, m szerveztek. A zsidók b tóságok azonban kény ismét kinyissanak. Fel be a zsidó házakba. A ség között összeütközé nek során számos sebe ség több tüntetőt letar

— Betiltották az szusát. Bukarestből Campulung városába a kongresszust hirdettek, tiltott. Ennek dacára érkeztek és meg aka A hatóságok a rend fe kedést megtettek. A zs zárva tartják.

— Az Uj Kelet bizottja Hirsch Simon telefon 67, aki minden felvilágosítással szolgál.

Mennyit adott a nagyünnepek alkalmából Palesztina földjének visszaváltására, a Keren Kajemetre?

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság napilapja.
Az Uj Kelet cikkeinek utánnomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.
Előfizetési árak: Egy hónapra 60 lei, negyedévre 170 lei, fél évre 320 lei, egész évre 620 lei.
Felelős szerkesztő: Marton Ernő dr.
Országában és külföldön az „Uj Kelet” részére kizárólag Rador Publicitate (Bucuresti, Str. Gen. Berthelot 1.) hirdetési iroda vesz föl hirdetésekét.

Nem kell egyenruhát viselniük a középiskolai tanulóknak. Bukarestből jelentik: A közoktatásügyi miniszter elrendelte, hogy a középiskolákban az egyenruhaviselésről szóló rendelkezést hatályon kívül helyezték. Ez azt jelenti, hogy nem kötelező a középiskolai tanulóknak az egyenruhaviselés.

Felrobbant egy petróleumraktár Galacban. Bukarestből jelentik: Galacban az állomás melletti Vezuv-utcában lévő petróleum- és olajraktár felrobbant. A robbanás következtében nagy tűz támadt, amely több házat elhamvasztott. A kár igen jelentékeny.

A jasi mezőgazdasági kiállítás. Bukarestből jelentik: A jasi mezőgazdasági és háziipari kiállítás ünnepélyes megnyitása szeptember 27-én lesz. Az állatkiállítás október 15-től 25-ig fog tartani.

Marconi fascista. Rómából jelentik: Marconi, a világhírű feltaláló, felvétette magát a milánói fascista szervezetbe.

A nagyváradi zsidó iskolák ügye. Bukarestből jelentik a Rador: Mai számában az „Universul” foglalkozik a nagyváradi zsidó hitközségének a közoktatásügyi miniszterhez intézett memorandumával, amelyben valóságos ultimátum formájában kéri a minisztert, vonja vissza a román nyelv bevezetésére vonatkozó rendeletet és kijelenti, hogyha kérésük visszautasításra talál, bezárják iskoláikat és a külföldhöz fordulnak panaszukkal.

Felhívás a Keren Kajemet bizalmi embereihez és barátaihoz! A Keren Kajemet bizalmiemberei és barátai felkéretnek, hogy gondoskodjanak helységeikben a Jom-Kippur előtti templomi és imaházi kaarot (tányér) gyűjtésekről a Keren Kajemet javára: gondoskodjanak arról, hogy Szukkot-chalamoedkor az összes Keren Kajemet-perselyek, a perselytulajdonosok előzetes értesítése után, pontosan kiűrittessenek; végül gondoskodjanak róla, hogy közösségi templomaikban és imaházukban az ünnepek alkalmával, különösen Semini-aceret és Szimchat-Tóra napjain a Tóra előtt a Keren Kajemet javára minél nagyobb összegeket snóderoljanak.

A snóderolt összegeket kérjük haladéktalanul beiktasszátatni és a snóderolásokból, a kaarotból, a perselyekből és netán más címen a Keren Kajemetre befolyt összegeket kérjük pontos kimutatás kapesán vagy *postautalványon alanti* címünkre beiktatni, vagy a Banca Marmorosch, Blank & Co. S. A. Sucursala Cluj-nál „Fondul National Evreesc” címen vezetett folyószámlánkra befizetni.

A küldött összeg rendeltetése a postautalvány szelvényén is rövidesen megjelölendő és a pontos kezelhetőség érdekében a szövetség pénzeiből *mindig elkülönítendő!* **Keren Kajemet le Jisrael Erdélyrészi Irodája Cluj, Cal. Regele Ferdinand 42.**

Zsidóellenes tüntetések Tripolisban. A Jewish Correspondence Bureau jelenti: Augusztus hónap utolsó napjaiban súlyosabb természetű antiszemita tüntetések voltak Tripolis városában, melyet az ottani fascisták szerveztek. A zsidók bezárták üzleteiket, a hatóságok azonban kényszerítették őket, hogy ismét kinyissanak. Feketeinges arabok hatoltak be a zsidó házakba. A zavargók és a rendőrség között összeütközésre került a sor, amelynek során számos sebesülés történt. A rendőrség több tüntetőt letartóztatott.

Betiltották az antiszemita kongresszusát. Bukarestből jelentik: A bukovinai Campulung városába az antiszemita országos kongresszust hirdették, amelyet a kormány betiltott. Ennek dacára Cuza és Codreanu odaérkeztek és meg akarják tartani a gyűlést. A hatóságok a rend fenntartására minden intézkedést megtettek. A zsidó kereskedők üzleteiket zárva tartják.

Az Uj Kelet marosvásárhelyi megbízottja Hirsch Simon ur, Banca Marmorosch, telefon 67, aki minden a lapot illető ügyben felvilágosítással szolgál.

Egy híres cionista jubileuma. Berlinből jelentik: Vladimir Temkin mérnök, az ismert cionista vezető férfi, szeptember 22-én ünnepi cionista működésének negyvenéves jubileumát. Temkin az oroszországi zsidó élet legrégebbi harcosai közé tartozik. Mint fiatal diák csatlakozott a Bilu-mozgalomhoz, több évet Palesztinában töltött mint a Chovevé-Cion képviselője. Herzl Tivadar fellépése után az oroszországi chovevé-cionisták megbízásából Bécsbe jött és közölte Herzl elvtársai csatlakozását. Az Uganda-konfliktus alkalmával szenvedélyesen kelt sikra Palesztina érdekeiért. Az orosz forradalom alatt aktív részt vett a kievi zsidó nemzeti tanács megalakításában és hosszabb ideig az ukrán zsidó nemzetgyűlés főtitkára volt. Temkin néhány év óta Nyugateurópában él és a zsidó világszervezés terén fejt ki nagyszabású munkát. Berlinben külön bizottság alakult, amely méltó módon akarja előkészíteni Vladimir Temkin jubileumi ünnepeit.

KÖZGAZDASÁG

A munkatörvény kritikája

A munkaadók szabad egyezkedést és szabad bérharcot követelnek

(Kolozsvár, szept. 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) Szombaton, szeptember 20-án a temesvári mintavásár megnyitása alkalmával Románia összes munkáltató alakulatai az UGIR vezetésével nagyszabású értekezletet fognak tartani Temesváron. A kolozsvári munkaadók szövetsége részéről e megbeszéléseken Andrea és dr. Böszörményi fogják az erdélyi nagyipart képviselni. Az aktualitások homlokerében ma a munkakódex tervezete áll, amelyet a kormány, a munkáltatók szerint, munkaadóellenes tendenciával akar törvényre emelni. A kolozsváriak terjedelmes memorandumot fognak a miniszter elé terjeszteni, ezt azonban előzőleg a temesvári konferencián megvitatják és végleges formájában csak akkor juttatják el a kormányhoz, ha abban teljes megegyezés történt az ország minden munkáltató szervezete között. A memorandum egyébként lényegében így hangzik:

Miniszter Ur! Szedlacek munkaügyi vezérigazgató urral lefolytatott megbeszéléseink alapján van szerencsénk a Codul Muncii törvénytervezetre vonatkozó elvi megjegyzéseinket s ezekre felépített részletes kritikánkat a következőkben betervezni:

Elvi szempontjaink, melyeknek alapján az egész Codul Muncii elhibázottnak tartjuk s melyeknek alapján annak teljes átdolgozását javasoljuk, a következők:

Szabad termelési rendszer középette, amilyenek Nagyrománia mai rendszerét a többi kulturálmokkal együtt tartjuk, lehetetlen a tőke és munka harcának, vagy más szavakkal a munkaadó és munkástársadalom között felmerülő konfliktusoknak előre meghatározott törvényes intézkedések, normák szerint s előre beállított szervekkel való elintézése.

A tanoncsökkentés részesedés ellen

A munkaadó és tanonca közti viszonyt eddig az ipar és kereskedelmi minisztérium szabályozta. Erdély és Bánátban e kérdéssel az ipartörvény foglalkozik. A munkásoknak, akiknek anyagi, konkurenciális céljaik elérése szempontjából érdekük a tanoncsok számának folytonos csökkentése, csak mint egyéneknek, mint állampolgároknak lehetett meg az a joguk, hogy a tanonckérdést szabályozó törvényeket és rendelkezéseket meg nem tartó munkaadó ellen feljelentéseiket az egész kérdést ellenőrző iparhatóságokhoz megtehessek. Abban, hogy ily kérdéseket a törvénytervezők a munkaadó és munkás közös kérdései közé sorozzának be, holott tudniok kell, hogy a jelenlegi közös kérdések elintézése is állandó zavarokat okoz a nemzeti termelésnek, végzetes veszélyt látunk és ez ellen tiltakozunk.

A második tényállás igazolásul viszont elég lesz a haszonrészesedés kötelező voltának törvénybe iktatását megemlítenünk. A haszonrészesedés intézményes bevezetése a világháborút követő forradalmi évben, 1918-19-ben, a „korszellemnek” látszott. A munkásvezetők egyes országokban akkor harcoltak is ennek érdekében. Németország, Ausztria, Csehszlovákia ezirányú kísérletezései azonban teljes kudarccal végződtek s a munkásság ma ezt a szociális reformot nemhogy nem követeli, de ellenzi. A törvényalkotó ambícióján kívül nincs is komoly indoka az ilyen újításoknak

Itélet a konstancai bolgár irredenták perében. Bukarestből jelentik: A konstancai hadbírószék tegnap hirdette ki itéletét a kadrlateri bolgár irredenták összeesküvésű perében. A 72 vádlott közül tizen életfogytiglani, hármat 5 évi, tizenötöt 3 évi, tizenötöt pedig 1 évi kényszermunkára ítélték. A többi vádlottat, Rosinoff tanító fővádlottal együtt, aki a forradalmi komitét elárulta és akinek vallomására alakult a vád, felmentették.

Megsemmisítették a kínai rablóbandát. Pekingből jelentik: A már egy éve garázdálkodó rablóbandát, mely főleg a vonatok külföldi utasait támadta meg, sikerült megrendszabályozni. Hétszáz rablót a katonák agyonlőttek. Négy száz külföldi szabadították meg a banda karmaiból.

Kruppot szabadlábba helyezték a franciák. Berlinből jelentik: A francia fogságban lévő Arthur Krupp von Bohlent kiengedték a fogházból és megengedték, hogy annak közelében lakjon. Erre a célra Schmidt német fogházigazgató lakását átalakítják.

s mi ezek ellen határozottan állást foglalunk.

Minden törvényalkotás legelemibb előfeltételének tartjuk, hogy a törvénytervezet előkészítői érintkezést keresve az érdekelt csoporttal, azoktól részletes információkat szerezzenek be a meglévő helyzet összes adatai s az életbe léptetendő új helyzet lehetőségei felől. Szavakban ki sem fejezhető mulasztást látunk a Codul Muncii tervezetének előkészítői részéről abban, hogy az idejekorán nem történt meg s így az érdekelt egy teljesen kész tervezetbe kell hogy hozzászóljanak, melynek alapelvei hibásak s amelyet ennél fogva vagy teljesen el kell ejteni, amire a tervezők már csak presztizs szempontjából sem iesznek hajlandók, vagy pedig jól-rosszul át kell dolgozni, ami viszont a legintenzívebb formájában sem elégítheti ki a kritikát mondó érdekeltségeket.

Ha ez a mulasztás nem történt volna meg, nagyon sok olyan részlet is kiküszöbölhető lett volna, amely a törvénytervezők szaktudásával szemben is bizalmatlanná teszi az érdekeltségeket.

Mint hogy a 621. és 660. §-okból, illetve a munkaügyi miniszternek a munkakamara és legfőbb munkaügyi tanács megalakítása körül éppen a paragrafusokban biztosított jogaiból igen könnyen az a tendencia olvasható ki, hogy már elvben is elutasítandó beavatkozó szervek esetleg a mindenkori kormány szerveivé, tehát politikai szervekké is válhatnak, le kell legalább szövegnünk meggyőződésünket, hogy katasztrófába kell kerülnie annak az államnak, mely termelési politikájába közjogi, vagy ép pártpolitikai szempontokat enged érvényesülni. Ha azt igyekeztünk leszögezni, hogy a munkakérdést mai viszonyaink szerint csak a tőke- és a munkaérdekeltségeknek szabad egyezkedése (illetve amikor ez békés tárgyalások után lehetségesse nem válik, ugyanezen érdekeltségek szabad harca) rendezheti el időről-időre és ép ezért e téren mindennemű, kívülről beavatkozó szerv szerepét kártékonynak ítéltük, e helyen a Codul Muncii 621. és 660. §-aiból kiolvasható tendencia ellen minden erőnkkel tiltakozunk és kifejezzük azon meggyőződésünket, hogy ha a megalkotandó törvény és annak végrehajtása ezen föltevésünket igazolja, hazánk ipari termelése egy csapásra össze fog omlni.

De elég is az elvi szempontokból!

Miniszter ur bizonyára kiolvasta az eddig elmondottakból azt is, hogy mi nem önző szempontból, hanem tisztán a nemzeti termelés intenzívításának a biztosítása szempontjából őszinte és meggyőződéses javaslatot csak egyet tehetünk. Nevezetesen azt, hogy szíveskedjék ezen elvi szempontjainkat magáévá tenni és a törvénytervezet gyors megszavaztatásából presztizs-kérdést nem csinálva, szíveskedjék fenti alapelveinkre felépített részletes javaslatainkat ecélből összehívandó ankétek során meghallgatni és ilymódon egész más irányú és más szellemű Codul Muncii parlament elé vinni, mint a jelenlegi előtervezet.

Ez volna a mi őszinte javaslatunk, amely más szavakkal egy alapos előkészítéssel megalkotott törvény életbelépéséig a status quo fenntartását jelentené.

Eddig a memorandum bevezető, általános része. Az emlékirat ezután sorra veszi a törvénytervezet pontozatait és mindegyikre megteszi a maga bíráló megjegyzéseit.

A mai valutapiac

A lej ismét szilárduló tendenciát mutat

A mai napot némi szilárdulás jellemzi. A lej Párisban nem esett, viszont francia frankban a tegnapihoz képest néhány pontnyi gyengülés állott be. A nyugati valuták közül a dollár ára emelkedett két-három ponttal, míg a cseh korona olcsóbbodott. Nagyobb kötések a mai napon nem jeleztek.

Irányzat: A lej lassu szilárdulása.

Szeptember 18-án 100 lejért fizettek Kolozsvár

8000—9000 külf. magyar koronát,
14000—15000 belf. magyar koronát,
8-90—8-96 francia frankot,
2-30—2-45 svájci frankot,
0-45-00—0-45 20 dollárt,
10-30—10-42 olasz lírát,
31400—32500 osztrák koronát,
15-00—15-30 cseh koronát,
0-9-70—0-9-75 font sterlinget.

Valutapiac szeptember 18-án:

Zürichi zárlat: Berlin 2, Newyork 567-00, Páris 3265, London 2575, Milano 2485, Prága 1700-00, Budapest 310, Belgrád 610, Bukarest 252-50, Varsó 20, Bécs 80, bélyegzett —.

Bukarest. Devizák: Páris 1260, London 988, Newyork 218, Róma 960, Zürich 381/2 Prága 650, Bécs 31, Budapest 115, Berlin 15.

Bukarest. Valuták: Napoleon 800, márka 10, leva 205, török lira 118, font sterling 1005, francia frank 1260, svájci frank 41, olasz lira 930, drachma 400, dinár 215, dollár 222, lenyuel márka 9, osztr. korona 33, magyar korona 80, cseh korona 640.

A vámtanács az egyes exportcikkek illetékét csökkentette. A „Közgazdaság—Rumánischer Lloyd“ legújabb száma írja: A legfelsőbb vámtanács, mint Bukarestből értesülünk, hétfőn, szept. 17-én délután 4 órákor tartott ülést Bratianu pénzügyminiszter elnöklété alatt. Az ülésen különösen az állat, hus, sonka és szénaexport illetékeinek revíziójával foglalkoztak, mely cikkek túlmagas exportilletékek következtében utóbbi időben csekély mértékben voltak exportálhatók. Ugy hírlik, hogy a vámtanács e cikkek exportilletékeinek csökkentését határozta el. Ugyanezen ülésen néhány importcikkek vámitékeinek revíziójával is foglalkoztak.

A fások panaszát kedvezően intézték el. Megírtuk, hogy az Erdélyrészi Faegyesület nyolcas bizottsága Groza elnök és Jahoda ügyvezető elnök vezetésével a tűzifa szállítása ügyében tárgyalásokat kezdett Tancred Constantinescu, a CFR. vezérigazgatójával és a hatóságok többi illetékes tényezőivel. A tárgyalások során a hatóságok belátták, hogy a Faegyesület majdnem minden tekintetben eleget tett vállalt kötelezettségének. Megállapították egyúttal, hogy sem a CFR., sem a bukaresti polgármesteri hivatal, sem az iparügyi minisztérium nem teljesítette azokat a feltételeket, amelyeket a megállapításban magukra vállaltak. Sok illetéktelen ember kapott kijárást utján fuvarlevelet és ezzel gyengítették a tűzifa-akciót. A vezérigazgató ígéretet tett, hogy a jövőben hasonló eset nem fog előfordulni és a protekció útján szerzett fuvarleveleket meg fogják semmisíteni. Kedden Bukarestben a kolozsvári üzletvezetéség bevonásával meg fognak állapodni a szállítások gyors lebonyolítására nézve. A fások képviselői felpanaszolták, hogy az ígért vagonmennyiséget nem kapták meg, ami sok üzemet, amely berendezkedett a szállításra, valósággal tönkretesz. A cserfakivitelről megállapították, hogy az nem megy abban a tempóban, ahogyan elvárták. Az ország érdeke, hogy a kivitel ebben az árucikkben nagyarányú legyen. E kérdésben egyébként a földművelésügyi miniszter teljesen a Faegyesület álláspontjára helyezkedett és megígérte, hogy a vámhivatalok ilyen értelmű utasításokat fognak kapni. Elintéződött továbbá a nyílt pályán való rakodás ügye is kedvezően és megállapították, hogy a zárt kocsik szállítási költségétöbblete elmarad olyan esetekben, ha megbizonyíthatóan nem állott nyílt kocsis a fabe-rakás rendelkezésére. A nyolcas bizottság tárgyal Bukarestben a primáriával is, ahol a lényeges

pontokra nézve teljesen megegyeztek. A hadsereg részére leszállítandó ötszáz vagonban részesedniök kell azoknak a termelőknek is, akik nem tagjai a Faegyesületnek. A megállapítás végrehajtása céljából Groza Péter dr. Bukarestben marad.

A vendégipari alkalmazottak munka-közvetítési osztálya szeptember 17-től reorganizáláson ment át, tekintve hogy eddig paritásos alapon működött, a jelzett naptól megszűnt és csupán a szakosztály végzi a munkaközvetítést teljesen díjtalanul. Ezuton is felhívja figyelmét a tagoknak a szakosztály vezetősége, hogy a vendégipari alkalmazottak közvetítője nem azonos a kávé és vendéglős ipartársulattal. Mindennemű felvilágosításért, úgymint eddig, munkaközvetítési ügyben forduljanak a szakosztályhoz, amely mindenkor rendelkezésére áll a tagoknak és munkaadóknak. (Pincér-Otthon, Str. Juliu Maniu 24.) Videki rendeléseket szívesen eszközöl díjtalanul.

SZINHÁZ - MŰVÉSZET

Babavásár második szereposztásban.

Tegnap jó félház előtt új szereposztásban adták a Babavásárt. Az eredendő hibákban szenvedő darabot ez az új szereposztás sem tette jobbá. Berki Jóska nem is túlságosan igyekezett a nyomtalan elmúlásra ítélt operettet még egy előadásra megmenteni. A címszerepben Bartkó Etel új tag nagyon kedves volt és komoly színvonalú kvalitásáról újabb bizonyosságot tett. A többi szereplők a régiiek voltak.

A színházi iroda hírei:

A tiz Shakespeare-tarabból álló ciklusra külön bérletet hirdet az igazgatóság. A Shakespeare-ciklus első előadásai mindig ebben a külön bérletben kerülnek színre. A bérletösszeg nyolc egyenlő havirészletben fizethető. Pénteken másodsor, vasárnap este harmadszor adják a Szerencsetánc című operettet, mindannyiszor Sarkadi Aladár a főszerepben. — Irodalmi és művészi szenzációja lesz a Magyar Színháznak hétfőn este. Lenormand grandiózus új drámája, a 14 képből álló Névtelenek fog először színrekerülni, hetekig tartó gondos előkészületek után. A rendezés ujszerűsége lehetővé tette, hogy a 14 kép csaknem egyfolytában perregjen le a nézők szeme előtt. Mindössze két rövid szünet lesz: A hatodik és a tizedik kép után. Kedden este megismétlik a Névtelenek előadását. — A tavalyi évad legmulatságosabb vígjátékúj-donsága az Ártatlan Don Joan fog csütörtökön este új szereposztással színrekerülni. Vendégként Sarkadi Aladár fogja játszani. — Puccini Pillangó kisasszonya kerül színre premierbérletben szombaton este. Külön érdekessége lesz ennek az előadásnak az, hogy az operaegyüttes két új erő-sége: Kelmay Ilona és Vajda László ezuttal fog bemutatkozni.

Éjjeli előadások az Uránia-mozgóban.

A kolozsvári mozgó igazgatósága, mint értesülünk, nem végzett hiábavaló munkát, amikor feltételezte Kolozsvár közönségéről, hogy az igazi művészetet tudja is, akarja is méltányolni. Az egymásután jelentkező filmremekművek a közönség akkora tömegeit hozzák napról-napra a moziba, hogy ezek igazgatósága kénytelen volt a napi előadások eddigi számát eggyel szaporítani s még este fél 11-re is egy előadást kitűzni. Az új intézkedés mátlól kezdve s egyelőre csak az Urániában lép életbe, péntekig, szeptember 21-ig tartó hatállyal, amíg a „Sámson, az óriás“ című filmremek pereg az Uránia vásznán. Az előadások az új rend szerint három, félöt, hat, félhét, kilenc és féltizenegy órákor kezdődnek. Az intézkedést alkalmasint állandósítani kell, mert a tulajdonképeni meglepetések csak a most előkészületen levő filmekkel kezdődnek. Kolozsvár mozikedvelő közönsége meg fogja találni bennük művészi szórakozását.

Heti műsor

Szerda este: Hazudik a muzsikaszó. Új szereposztással. Kolbayval, Zöldhelyivel, Tolnayval

Markovits F. ékszerész!
Cluj—Kolozsvár, Vesselényi-utca 20. sz.

Arany, ezüst ékszerek, kinaezüst és ezüst dísz tárgyak választéka. Szolid és pontos kiszolgálás. Tört aranyat, ezüstöt, briliánt legmagasabb napi áron veszek.

és Bányásszal. Rendes helyárrakkal. Napibérlet 9. szám C. Sorozatszám 39.

Csütörtök este: Ártatlan Don Joan. Sarkadi Aladár vendégjátékával. Premier helyárrakkal. Napibérlet 10. szám A. Sorozatszám 40.

Péntek este: Szerencsetánc. Sarkadi Aladár vendégjátékával. Premier helyárrakkal. Napibérlet 11. szám B. Sorozatszám 41.

Szombat délután 3 órákor: Fekete gyémántok. Olcsó helyárrakkal. Sorozatszám 42.

Szombat este 8 órákor: Pillangó kisasszony. Kelmay Ilona és Vajda László szerződött tagok bemutatkozásával. Premier helyárrakkal. Pre-

Róka, kelme, Szörmfestés,

vegytisztítás legszebb kivitelben

KRISTÁLY

nál Cluj. Telefon 500. Bővebb felvilágosítás az összes fiókokban

Legolcsóbban fest, tisztít az

UNIO

gőzmosógyár

Cluj, C. Reg. Ferd. 133

1383

* Versenyhírek. Diana sósorsesz minden vonalon győzött.

* „Olla“ gummi használata feltétlen biztonságot nyújt.

* Egészségét biztosítja, ha Brázay sósorsesz használ. Kapható mindenütt.

mierbérlet 5. nézőtérre vez szám 43.

Vasárnap délután 3 Aladár vendég kal. Sorozatszám Vasárnap este 8 óra Aladár bucsufó kal. Napibérlet

MOZGÓ

Egyetem-moz
Róma szíve. Klassz Irta Fellarion Cramf Ferraro. Főszerepben kolosszalis látványoss **Uránia-mozgó**
Sámson, az óriás. dráma 6 nagy felvo legnagyobb akrobatá riette Bonnard. **Apolló-mozgó**
Egy boszorkány mese

TAO

EZÜS
CLUJ-KOLOZSVÁR volt

Ez
a legmagas

Gyárt evőeszk csak vis

Telefon 4-32. Süg

Pa

I. Rövid

Gyermekeharisr
Gyermekekötény
Iskolakötény v
Leánying . . .
Fiúing . . .
Női ing . . .
Női alsósókn
Női reformnad
Baba kelengy
Baba kelengye
Baba kocsítaka
minden kivít
Tetra-kelengy
Fiu- és leányka
Bakfiskabát. sa
Gyermek flanel
Asztal- és törü
nyér és pohártör
Horgolócérna
Kockásvászon
szinben, kiva
Talcakendő ker
D. M. C. fehér
Arany- és ezüst
1 orsó 400 yar
Tuszor-kelme
Zsebkendő . . .

Szörméket!

Legjutányosabban

c s a k

Szörméket!

Janki Egyetem-utca 1. készit!

mierbérlet 5. szám. Előadás kezdetén a nézőtérre vezető ajtókat bezárják. Sorozatszám 43.

Vasárnap délután 3 órakor: Tatárjárás. Sarkadi Aladár vendéglátékával. Mérsékelt helyárakkal. Sorozatszám 44.

Vasárnap este 8 órakor: Szerencsetánc. Sarkadi Aladár bucsufőlépésével. Premier helyárakkal. Napibérlet 12. szám C. Sorozatszám 45.

MOZGÓK MŰSORA

Egyetem-mozgó: Szerda, szept. 19-én: Róma szíve. Klasszikus dráma 5 felvonásban. Irta Fellarion Cramford. Színe alkalmazta Luigi Ferraro. Főszerepben Amleto Novelli. Festői és kolosszalis látványosság.

Uránia-mozgó: Szerda, szept. 19-én: Sámson, az óriás. Páratlanul kalandos akrobata-dráma 6 nagy felvonásban. Főszerepben a világ legnagyobb akrobataja, Luciano Albertini és Henriette Bonnard. Akrobataünnepély Kolozsvárt!

Apolló-mozgó: Szerda, szept. 19-én: Egy boszorkány meséje.

„TACÁMUL”

EZÜSTÁRUGYAR
CLUJ-KOLOZSVÁR, Str. Avram Iancu
volt Petőfi-utca 3

Ezüstöt
a legmagasabb áron vesz!

Gyárt evőeszközöket, dísztárgyakat
csak viszonteladóknak

Telefon 4-32. Sürgőnycim: Tacámul Cluj

**GYAPJUIPAR
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG**
TIMIȘOARA TEMESVÁR

Ajánlja kiváló minőségű
szövet, harisnya és min-
dennemű sport és gyapju
kötészövött áruit

Önmaga ellen vét, ha nem
Nagy és Szilágyi-

nál festeti és tisztítja ruháját. Cluj, gyár Strada Baritiu (volt Malom-utca) 4. Feltételi helyek: Kosuth Lajos-utca 36. és Galamb-utca 23. szám alatt

Külföldi likőr- és pezsgő-
különlegességek kaphatók **LUCULLUS-nál** Oradea-Mare
Bémer-tér. 1392

Zsidó iskolák figyelmébe!

A közoktatásügyi minisztérium által engedélyezett
illusztrált

héber ABC

kapható
A „KADIMA” KIADÓVÁLLALATNÁL
Kolozsvár

Egy pld. ára 30.— lej. Ötven pld. rendelésnél 25.— lej

Tűzifát aprítva és ölszámba szállít **Stotter**
Cal. Reg. Ferdinand 44. Telefon 800

Krébsz J.

bőrönd és sportcikk árúgyára

CLUJ

Strada Regele Ferdinand 77.
Gyár: Str. Bucovina 4.

G Y Á R T

Utazóbőröndöt
Férfi nyári divatövet
Football-labdát
Lábszárvédőt
stb.

Legolcsóbb beszerzési forrás!

A szülők figyelmébe ajánljuk a

Parisien-Aruház

szeptember havi árjegyzékét:

I. Rövidáru osztály:

Gyermekharisnya	12.—
Gyermekkötény	62.—
Iskolakötény vállas és empir .	95.—
Leánying	42.—
Füving	75.—
Női ing	97.—
Női alsósoknya	135.—
Női reformnadrág	75.—
Baba kelengyeing	38.—
Baba kelengyegarnitúra	58.—
Baba kocsitakaró, pólyapárna minden kivitelben	
Tetra-kelengyékgyáriárban	
Fü- és leánykaszvetter	135.—
Bakfiskabát, sál és sapka . . .	615.—
Gyermek flanelruha	120.—
Asztal- és törülközőkendő, tá- nyér és pohártörő gyári árban	
Horgolócérna	10.—
Kockásvaszon piros és kék színen, kivarráshoz	65.—
Tálcakendő keresztzem	19.—
D. M. C. fehér, matringja . . .	5.—
Arany- és ezüst himzőfonal . .	14.—
1 orsó 400 yardos cérna	11.—
Tuszor-kelme minden szélességben	
Zsebkendő	9.—

**Szörmebundák és boa igen
nagy választékban legju-
tányosabb árban!**

II. Férfidivat osztály:

Férfi zefíring dupla elővel, 2 gallérral	210.—
Lodenkalap	204.—
Pichler-kalap	259.—
Olasz nyulszőrkalap	466.—
Nyakkendő	12.—
Zokni	17.50
Lágy ripsgallér	16.—
Sétabot	24.—
Esernyő	250.—
Flor-ing	82.—
Flor-nadrág	82.—
Keztyű	48.—
Harisnya	125.—

Férfiszövet osztályunkat megnyitottuk,
óriási választékban kapható: férfiszövet,
raglán kelme, double szövet és hozzá-
való kellékek, bélésárúk és gombok stb.

**III. Remekjáték, bőraru, bő-
rönd és gyermekocsi osztály:**

Iskolatáska	33.—
Palatábla és tolltartó a legol- csóbb árban	
Aktatáska	150.—
Hegedűhurok, minden kivételű	
Kottatartó és hegedűtok	
Gyermekocsi	450.—
Manikür és varrókazetták ol- csó árban	

**IV. Üveg és porcellán, diszmi
és kékedény osztály:**

Vizespohár	3.50
Dux patent befőttesüvegek tel- jesen felszerelve	20.—
Ugorkásüveg literenként	3.—
Befőttesüveg literenként	2.—
Csészék aljjal, jóminőségű . . .	25.—
Duplaerős tányér	20.—
Duplaerős dessert	15.—
6 személyes ebédlőkészlet . . .	1357.—
6 személyes kávékészlet	480.—
6 személyes feketekávékészlet	168.—

Mosdókészletek, gyorsfőzők, vasalók stb.
legolcsóbb árban kaphatók.

Manometert, mindenféle mérőműszereket készít és javításokat vállal:

Gáspár műszerész Arad, Strada Horia 1. Javítás végett beküldött műszereket rövid idő alatt visszaküldöm. **Telefon 315**

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetések egyszeri közlési díja szavanként 2 lel. Vastagabb betűvel szedett szavak 3 lel. Legkisebb apróhirdetés díja — 10 szóig — 20 lel. Jelírt hirdetésekre semmiféle felvilágosítást nem adunk. A beérkező ajánlatok helyi hirdetéseknek a kiadóhivatalban vehetők át, vidékiek a kívánt címre továbbíthatók. Erre a célra a hirdetés díjon kívül 2 lel 60 bani bélyegköltés fizetendő.

Börkereskedő segéd, elsőrendű detailista, azonnali belépésre kerestetik. Farkas Ernő börkereskedő Cluj

Arany Bárány szálloda Hatégen megnyit. — Uj épület. 6256

Perfekt gyors- és gépirőntő keres nagy vállalat. Ajánlatokat „Elsőrangú munkakereső” jelírt a kiadó továbbít. 6255

Egy ügyes asztalosmester állást keres gyárba vagy műhelybe, ahol a szombatot is megtarthatja. Cim: Szinetár, Szamosudvarhely, Szilágym. 6253

Hitel tudósító iroda informátorokat keres minden városból, a legkisebb községből is. Cim: Cluj. Postafiók 127. 6250

Papucskok jom-kipurra kaphatók Kúhlstocknál, Calea Victoriei 1. (Rigó mellett) 6248

Intelligens fiatal lakást keres, esetleg ellátással. Leveleket „Iparos” jelírt a kiadóba. 6247

Gyermekkosci, összesukható, átfestve, eladó. Pata-utca 34.

Tiszta fajkutyakölykök — foxit v. drótszörüt — vennék. Cim a kiadóban

Remington írógép jó állapotban, olcsón eladó. Cim a kiadóban.

Ólomhamu körülbelül 150—200 kg jutányos áron eladó. Cim a kiadóhivatalban.

Ügyes fiatal szolga felvétetik. „Uj Kelet” Str. Baron L. Pop 10.

Intelligens kereskedő, 35 éves, nős, 1 gyermeke van, keres állást (vidékre is in natura lakással) mint raktárnok, felügyelő vagy bármilyen más megfelelő családjának kenyeret nyújtó állást, lehetőleg zsidó cégnél. Szives megkereséseket a kiadóhivatalba kérek. Irodai munkákat magyar, német nyelven elvégzek. Bérélszámolást végezni képes vagyok. Jelige „Török” 6244

Intelligens zsidó nevelőnőt keresek, aki német, román és héber nyelvet bírja 5, 7 és 9 éves gyermekeimhez. Fizetési igényt nyelvi ajánlatot Blum Jakab Nagyváradi, Lázár Vilmos utca 1. kérek. 6240

Első Erdélyrészi Ékszerárúgyár

Cluj, Calea Regele Ferdinand 19. szám
Telefon interurban 2—13 * Sürgöny: Juvaere, Cluj

Ékszerárúgyártás, nagykereskedés

Fogászat arany és forrasztó * Arany, ezüst és platínabeváltás!

Kienzle és Schwarzwaldi órák képviselője, gyári lerakata
Csak viszontelárúsítóknak!

Mig a készlet tart!

Egy teljes eszrog-garnitúra

אתרוג ולייל ודד

összesen 100 Lei

Rosenzweig Antal

héber könyv- és zsidó rituális cikkek kereskedésében,
Cluj, Piața Mihai Viteazul (volt Szécheny-tér) 37 szám

Mig a készlet tart!

Raglánok,

öltönyök, gyermekruhák megérkeztek

M. Neumann

céghez Cluj,
Piața Unirei 14.

Telefon 431.

Palma

Ne az olcsó árra,
hanem a minőségre
ügyeljen, ha gumisarkot vásárol!

Kérje cipésztől kifejezetten a valódi „Palma” kaucuk sarkot és kaucuk talpat!

Rádió hird.

Figyelem a nagy vashíd sarokra!

A címre figyeljen

Aranyat, platínát és drágaköveket a legmagasabb árban beváltok. Legolcsóbb bevásárlási forrás ékszerekben, órákban, dísztárgyakban

Markovits Bernát ékszerész

Temesvárlátványosságai

közé tartozik

Láng Vally

iparművészeti szalonja

Hitelbank-palota, a városháza mellett (6227)

Telefon 81. **Ládagyár** Fióküzlet: Egeres

Mindennemű ládákat és fadóbozokat összeszegezett és szétszedett részekben megrendelésre azonnal készít és szállít a legolcsóbb napi áron 1331

Sajovics és Lebovits fakeszkesztés és ládagyár Cluj, Strada Cernanți (volt Kajántói-ut) 1 szám

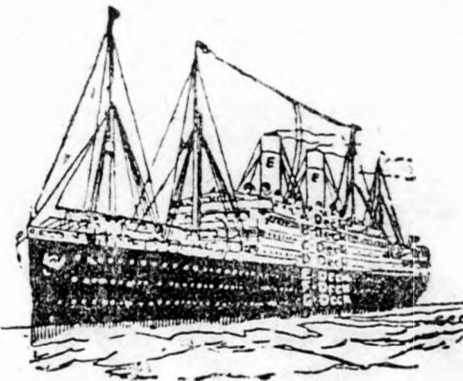
BYRON STEAMSHIP COMPANY LTD. LONDON

M. Embiricos & Co.

BUCUREȘTI, STRADAPARIS No. 1.

Constanța direct New-York

A legnagyobb tengerentuli luxuszöszöskkel, amelyek Constanța kikötőből indulnak Konstantinápoly, Pireu és Palermo érintésével direct New-Yorkba.

Átszállás, vesztegzár nélkül. Az utazás tartama 16 nap. Az utazás vonalainkon a legelőnyösebb, 50%-kal olcsóbb és lejben fizetendő.

Értesítés:

A „Byron” gyorsgözös érkezik október hó 4-én, indul október hó 6-án „Constantinople” gyorsgözös indul november 5-én

Értesítés:

Kajutok, jegyek fenntartása, valamint bármely információ végett forduljon központi irodánkhoz.

M. EMBIRICOS & CO., București, Strada Paris No. 1.

Héber ABC kapható a „Kadima” kiadóvállalatnál, Cluj

IZRAEL & Co.

szőrmeáruházában

Cluj, Calea Victoriei (v. Kossuth Lajos-utca) 2

Bundák . . . 16000
Sportkabátok . . . 3000
Boák . . . 475
Gyermekekabátok 800
leitől
feljebb kaphatók

Nagy választék szőrmeáruházban!

SZERKESZTŐSÉG, KIADÓHIVATAL ÉS NYOMDA
Cluj, Kolozsvár, St. B. L. Pop (Brassai-utca)

Telefon: Szerkesztő és kiadóhivatal — Zs. N. Sz. —

A kéziratok kizárólag szerkesztőségnek zsendők. Kéziratokat adunk vissza

Cluj-Kolozsvár —

Utolsó állom nagy utnak, alkotó évadja. A célnál kálváriás meredek hívó lelkek előtt. kes szelicha imáva repeső fogadkozás megbocsátásáért és ismeretével. Enges egy utolsó erőfe hangolja a zord és a belenyugvás kezés óráját, a utolsó fejezetét a dek óta meg-meg rael között. Csodá nep ez, egyedüláll a zsidó nép is egy ladjában. A nagy nepből, az angyall lát tenyitő Mózesé harcban állottak l legyőzessenek. A mégegyszer odaáll puját, meglengeti ált: várom az itél

De haj, egyre megadobb viaskodunk hősi az áldásért, mikén az angyallal, a szé panaszló könyörgés elfáradva és elszűr maradt Jom Hak örök ébresztője és kező zsidó szivekn

Vannak napo zsidó nép egy-egy nem érzi, nem tud vér népének sorsá vannak, akik az é feledkeznek róla, bonthatatlanul össz hontalan nép jövő kor minden zsidó minden zsidó sziv telnek az istenség nek létük gyökeré a leghűtlenebb, a tér az ősi törzshöz ritsen a jövőre. H gadtá zsidóságát, e lelke mélyéig zsidó

Ez a nap, ar vagyunk, mindann mindannyian egy egyformán várjuk évezredes vándorlá ket nemcsak föld tájaira, de a lelke szórta. Nincsen né ugy eltávolodtak v nép. Ezer arcot öl kást és nyelvet sa már egymásra. És runk egymásra is amikor a szétszórta amikor mindenki, anyától származik, mellett: Jom Hak napon leomlanak a lódnak a gyűlölköd

Kétezer év ó másra a szétforgács a napon, csak e Másnap már ismét nyosultak a kínai a feneketlen mélys ezzerarcu, ezervágy irány nélkül, ame